

OUTDOOROVÝ ČASOPIS S UNIKÁTNÍ DISTRIBUCÍ – ROZDÁVÁN ZDARMA VE 430 OUTDOOROVÝCH CENTRECH
KOMPLETNÍHO DOBRODRUHA NAJDETE ROVNĚŽ NA WEBOVÝCH STRÁNKÁCH WWW.CASOPISDOBRODRUH.CZ

1 2012 DOBRODRUH ZDARMA

Ročník XVI.

DVOUMĚSÍČNÍK PRO AKTIVITY V PŘÍRODĚ

Maďarsko je našinci vnímáno jako rovinatá země, ale tato představa je pravdivá jen napůl. Téměř polovina země je totiž pokryta horami a vrchovinami. Na severu, od Dunajského ohbí až k Tise, se táhne podél slovenských hranic skoro souvislý pás několika karpatských pohoří, nejvyšších kopců na maďarském území. Na západě najdeme u rakouských hranic první alpské kopečky. A mezi tím, na pravém břehu Dunaje, se vlní pásmo vrchovin, z něhož vystupuje několik výraznějších hřbetů – například Visegrádské vrchy u Dunaje, Bakoňský les nad Balatonem, nebo pohoří Mesceek na jihu u Pétkosteli (Pécse). Maďarská pohoří neohromí výškou - nejvyšší hora má 1014 m.n.m. Řada z nich ale nabízí příjemnou, téměř osamělou turistiku a cykloturistiku, poměrně solidní a husté značení i četné zajímavosti.

MAĎARSKÉ HORY

Náhorní plošina Bültku. Na obzoru nejvyšší maďarské pohoří Mátra.

MAĎARSKÉ KARPATY

Kdo by řekl, že v Maďarsku se rozprostírá více karpatských vršků než na Moravě? A to jsou u nás taková karpatská pohoří jako Chřbty, Bílé Karpaty, Javorníky nebo Moravskoslezské Beskydy! Dle některých propočtů leží na maďarském území čtyři procenta rozlohy Karpat a v České republice tři procenta.

Maďarské Karpaty, jižní předhůří západních Karpat, jsou nejvyššími a nejmajímavějšími horami země. Tahnou se od Dunaje až po Tisu podél slovenských hranic v téměř souvislém sledu vrchů, z nichž vystupuje několik

výraznějších horských celků. Jsou to kopce až do nejvyšších partií zalesněné převážně listnatými stromy. Ostré vrcholy tu najdeme jen zřídka, přesto je tu dostatek tras pro túry se solidním převýšením. Na úpatí hor i v jejich údolích jsou četné turistické zajímavosti, počínaje historickými městy, lidovými skanzeny, středověkými hrady a kláštery, termálními prameny, jeskynními systémy, známými vinařskými oblastmi či typickými karpatskými úzkokolejkami. Těch bylo v celých Karpatech kdysi téměř 40 a využívaly se na těžbu dřeva. Dnes jich je v Karpatech v provozu 12, z toho pět právě v maďarské

části. Všechny mají pravidelný jízdní řád pro turistické účely.

Podívejme se nyní na nejvýznamnější horské celky a jejich zajímavosti od západu na východ.

Börszöny. Dunaj je chápán jako geografická hranice karpatského oblouku, básnický tětiva, nad níž se vzpíná karpatský luk. První větší pohoří maďarských Karpat, Börszöny, se zvedá přímo z břehů Dunajského ohbí. Skupina má rozlohu asi 20 krát 20 kilometrů a její nejvyšší vrchol Csóványos je vysoký 939 m.n.m. Na větší části těchto, listnatými stromy zalesněných hor, se

rozkládá národní park Duna poly. Ten sahá až k Dunaji u mediálně známého městečka Nagymaros. Největšími zajímavostmi pohoří je zřícenina hradu Drégylevár a dvě úzkokolejné železnice, které vedou do nitra pohoří. Jde o tratě Kemence a Királyrét. Obě jsou využitelné k turistické přepravě.

Cserhát (Novohradské hory). Na východ od Börszöny se až k pohoří Mátra rozkládá rozsáhlá vrchovina Cserhát, její výška výjimečně překračuje 600 m.n.m. V kraji žije národnostní menšina Pálóků. Největším zdejším turistickým lákadlem je zachovalá pá-

locká vesnice Hollókó, zapsaná na seznam světového dědictví UNESCO. Je zde i několik středověkých hradů.

Mátra. Jde o nejvyšší maďarské pohoří. Hora Kékes má výšku 1014 m.n.m. Pohoří je střediskem zimních sportů. Přimo na vrcholku zalesněného Kékesu je několik lyžařských vleků. Po horách je pak umístěna řada shluků rekreačních chat. Letní turistika tu však příliš zajímavá není. Pohoří je protkáno asfaltovými silnicemi, jedna z nich vede i na vrchol Kékesu. Sám vrchol žádnou relaxaci nenabízí.

► Pokračování na str. 2 a 3

Při zkoumání maďarské krajiny se nemůžeme vyhnout nejznámějšímu přírodně-kulturnímu fenoménu země, kterým je Puszta. Stepní krajina Velké uherské nížiny, proslulá v 19. století jako místo, kde se prohánějí na koních honáci dobytka, skrývají desperáti a tetelící se horký vzduch vytváří obrazy Faty morgány. Co zbylo z tohoto středoevropského divokého západu (či spíše východu) dnes?

Čápi patří neodmyslitelně k Velké uherské nížině.

PUSZTA

Pastevecké představení v Malokumánském národním parku.

Velká uherská nížina (Alföld) se rozkládá mezi Dunajem a prvními kopečky karpatského oblouku. Zaujímá zhruba polovinu maďarského území (část nížiny leží i na Slovensku, Ukrajině, v Rumunsku a Srbsku). Ve středověku to bylo poměrně osídlené zalesněné území, každoročně na několik měsíců zaplavené povodněmi řeky Tisy a jejích přítoků. Po tureckém záboru velké části Uher po roce 1526 začali lidé z nížiny prchat do měst. Místní lesy pak byly káceny pro vojenské stavby i proto, aby v nich nenacházeli útočiště lapkové a protiturecké živly. Vznikla tak pustá krajina – Puszta. Na zasolené půdě se zde uchytily typická stepní vegetace.

Protipovodňová opatření na Tise počátkem 19. století přinesla i oživení půdy a vznik pastvin. To vytvořilo na Puztě specifickou kulturu honáků dobytka, jejich slamených chýší, vahadlových studen, koní, práskání bičů a csárd (hostinců), v nichž se pod jednou střeou setkávaly existence všeho ražení.

Realita 20. století ale učinila širokým stepím konec. Postupné zúrodňování půdy, sázení lesů, zakládání vodních nádrží, asfaltování silnic a několik pozemkových reforem, včetně socialistické kolektivizace, to vše učinilo ze stepi typickou zemědělskou, navíc poměrně hustě obydlenou krajinu.

► Pokračování na str. 5

Pohled na náhorní plošinu Bükk.

Nejvyšší vrchol Bükku Istállóskő při pohledu z údolí Szalajka.

Minaret v Egeru, nejsevernější památka osmanské architektury v Evropě.

Ikonostáz v srbském pravoslavném kostele v Egeru.

MAĎARSKÉ HORY

➔ Pokračování ze str. 1

Je tu několik chat, televizní výsilač, vedle něj nefunkční stará kamenná rozhledna, bufety a stánky. Zajímavostí může být symbolický motorkářský cintorín.

Bükk (Bukové hory). Je to nejzajímavější vyšší maďarské pohoří. Jeho přitažlivost je dána nejen charakterem hor, ale i četnými lákadly v jejich podhůří. Pohoří tvoří rozsáhlá zvlněná náhorní plošina velká zhruba 20 krát 30 kilometrů. Prakticky celá je pokryta listnatými stromy, převážně buky. Několik vrcholů je vysokých kolem 900 metrů, nejvyšší – Istállóskő je vysoký 959 m.n.m. Pohoří je vápencového původu, nachází se zde četné jeskyně i příkrřejší soutěsky na jeho okrajích. V provozu jsou tu také dvě z pěti úzkokolejných maďarských karpatských železnic. Většina pohoří je chráněna jako národní park.

Pohoří protíná asfaltová silnička, spojující města Eger v jihozápadním a Miskolc (Míškovec) v severovýchodním podhůří. Silnice je ale málo frekventovaná. Přímou u ní leží i horské osady Repátska Huta (Repášhuta) a Nová Huta, které byly založeny slovenskými uhliři.

Pohoří je protkáno řadou lesních cest s cykloturistickým značením i turistických značených pěšin, takže je ideálním místem pro toto využití. Jak cyklistů, tak turistů je tu ale poskrovnu. Na planině je i několik nocovacích dřevěných přístřešků. Blízko Miskolce leží v horách lyžařské středisko Bánkút.

Četné zajímavosti najdeme především na západních svazích a podhůří Bükku.

Na severozápadě se vřezává do pohoří nejnavštěvovanější místo hor – údolí Szalajka. Na jeho počátku leží vesnice Szilvásvárad, jedno z šesti

míst, kde se chovají lipicánští koně. Do hlubokého údolí se můžete dostat buď pěšky, koňským povozem nebo úzkokolejnou železnicí. V údolí je malá zoologická zahrada, muzeum lesnictví, pstruhové sádky na potoce a v jeho závěru velká jeskyně. Za jeskyní začíná turistická stezka, jedna z výstupových tras na nejvyšší vrchol Bükku Istállóskő. V celém údolí je dost návštěvníků. Při výstupu příjemným bukovým lesem na vrchol už téměř nikoho nepotkáte.

Dalším zajímavým místem na západním okraji Bükku je románský klášterní kostel v tichém údolí nad obcí Felsőtárkány. Klášter tu založili cisterciáci počátkem 13. století. Jeho poměrně zachovalý kostel je jednou z mála středověkých křesťanských památek, které přežily 150 let turecké nadvlády nad těmito kraji (a většinou území dnešního Maďarska) v 16. a 17. století.

Na jihozápadním úpatí Bükku pak leží město Eger, spolu se Šoproní a Pétikostelím asi nejhezčí a nejzajímavější maďarské město. V Egeru samotném, poměrně upraveném a příjemném místě, je větší historická zóna. V ní si lze prohlédnout středověký hrad s renesančním palácem a hrdinnými tradicemi obrany proti Turkům. V historické čtvrti pod hradem stojí osamocený minaret, nejsevernější památka osmanské architektury v Evropě. Minaret, který po vyhnání Turků přežil bouřní přeléhle měšty jen shodou náhod, je dnes přístupný a jeho vrchol nabízí pěkné výhledy na Bükk i na město. Zajímavé jsou i tři velké egerské kostely. Jako každé větší maďarské město má Eger obří klasicistní baziliku z počátku 19. století. Dále je tu velký minoritský barokní kostel od K. I. Diezenhofera. Trochu stranou historické čtvrti pak kostel Srbské pravoslavné církve s typickým výpravným ikonostázem (tyto srbské pravoslavné kostely jsou v řadě

maďarských měst. Zvláště na severu země žila po staletí početná srbská menšina, která sem uprchla po dobytí Bělehradu Turky).

V okolí Egeru se nacházejí četné teplé minerální prameny s lázněmi. A aby toho nebylo málo – přímo za městem leží na stráních vinice, které produkují druhé nejslavnější maďarské víno Egri Bikavér čili Býčí krev.

Aggteleki Nemzeti Park (Aggtelecký národní park). Na sever od Bükku se rozprostírá vrchovina, na níž se u slovenských hranic naláží jeden z největších evropských jeskynních systémů – Aggtelecké jeskyně. Na soustavu navazují na slovenské straně hranice jeskyně Slovenského krasu. Někteří z nich dokonce procházejí pod hranicemi. Systém je na seznamu přírodních památek UNESCO.

Zempléni hegység (Zemplínské vrchy). Nejvýhodnějším karpatským pohořím na území Maďarska jsou Zemplínské vrchy. Hřbet, dosahující téměř 900 m.n.m, se táhne z jihu na sever a pokračuje na slovenském území. Největší pamětihodnost pohoří leží na jižních svazích jeho předhůří. Je jí vesnice Tokaj a její okolní vinice, na nichž se pěstuje nejznámější maďarské víno. Vesnice je zapsána na seznamu UNESCO. V pohoří je také jedna z pěti fungujících karpatských úzkokolejných tratí v Maďarsku.

PRAVOBŘEŽNÍ VRCHOVINY A ALPY

Jak jsme již řekli, kromě karpatských vrchů leží v Maďarsku, na pravém břehu Dunaje, rozsáhlý pás vrchovin. Ty u západních hranic s Rakouskem přecházejí do prvních alpských kopců. Největší z nich, Visegrádské (Vyšehradské) vrchy, leží přímo na břehu Dunajského ohbí proti

Cisterciánský klášterní kostel v podhůří Bükku.

Visegrádské vrchy vystupují přímo z Dunajského ohbí (dole u řeky městečko Visegrád).

Úzkokolejka v pohoří Börzsöny.

zmiňnému pohoří Börzsöny. Dosahují výšky téměř 700 m.n.m. a jsou výletním a cykloturistickým místem pro obyvatele nedaleké Budapešti. Na pravém břehu Dunaje je lemuje řada maďarských historických městeček. Z nich jsou nejzajímavější Esztergom (Ostříhom) s největší maďarskou klasičistní katedrálou, Visegrád (Vyšehrad) s renesančním palácem Matyáše Korvína a hradem, a Szentendre, malebné turistické městečko, v minulosti založené a obývané srbskou menšinou.

Od Visegrádských vrchů se pak směrem na jihozápad táhne nad jezerem Balaton (Blatenské jezero) pásmo vrchovin, z nichž nejvýraznější je Észeki Bakony (Bakoňský les) nad Veszprémem a Balaton-felvidék podél severního okraje největšího středoevropského sladkovodního jezera. Bakoňský les přesahuje v nejvyšších částech 600 m.n.m., sopečná vysočina Balaton-felvidék 400 m.n.m. Kraje kolem Balatonu byly v 16. a 17. století divokou hraniční oblastí Uher, rozdělených tehdy mezi Osmany a Habsburky. Neustále se

zde válčilo a kraj je posetý množstvím hradů, pevností a legend. Z těch nám až do dnešních dnů vystupuje jméno Černého rytíře Ference Nádasdyho a jeho manželky Alžběty Báthoryové, známe u nás jako Čachtická paní.

Z pravobřežních vrchovin jižně od Balatonu stojí za zmínku pohoří Mecsek, které se vypíná nad Pécs (Pětikostelím). Pohoří, vysoké přes 600 metrů n.m., nabízí řadu cykloturistických tras a vinice na jižních svazích. Není divu – Pécs byla v antických dobách významným centrem římské provincie Pannonia. Za Turků zde zase vznikla tradice pěstování fíků.

Na západní hranici Maďarska se pak vlní první vršky východních Alp. Nejvyšším z nich je hraniční, smíšeným lesem porostlý, masív Irottó (884 m.n.m.). Na vrchu stojí kamenná rozhledna, v níž je i výstava dobových materiálů z bojů, které po 1. světové válce vedli v těchto etnicky smíšených oblastech Maďaři s Rakušany. Pod masívem leží historické městečko Kőszeg.

Miloš Kubánek

Sopočné pohoří Balaton-felvidék na severním břehu jezera.

ADRŠPACH

Obec leží v severovýchodních Čechách, v malebné části Broumovského výběžku, v turistickém regionu Kladské pomezí v okrese Náchod. Nejbližším městem jsou Teplice nad Metují, vzdálené asi 5 km.

V dolní části se nachází jedno z nejkrásnějších míst České republiky Národní přírodní rezervace Adršpachsko - Teplické skály, která je celoročně navštěvována turisty z celého světa. Po příjezdu na parkoviště v Adršpachu je to k samotnému vstupu do skal už jen asi 300 m. Od dubna letošního roku se bude do skal vcházet nově otevřenou branou, známou jako vstup U bývalé Pískovny.

Prohlídku skal zahájíte pohledem na romantické jezero, kde se natáčely jedny z nejkrásnějších českých pohádek. Kolem jezera vede modře značená turistická trasa, která je dlouhá 1 km. Samotný okruh skalami je však značen zeleně a tato značka vede až k Malému vodopádu. Tam je potřeba se napojit na značku žlutou a po ní pokračovat po schodech nahoru k Velkému vodopádu. Pokud máte dostatek energie, nenechte se odradit dalšími schody a určitě po nich vystoupejte ke Skalnímu jezírku. Tam na vás čekají pramice a na nich převozník, který vás bude po celou dobu plavby bavit humorním vyprávěním.

Kromě skalního jezírka a dvou vodopádů můžete z turistického okruhu obdivovat velikost a krásu skalních útvarů, jakými jsou např. Milenci. Skála je vysoká 103 m a v Adršpachských skalách je nejvyšší. Společně s ní najdete na okruhu neméně krásné útvary jako Homole cukru, Starosta a Starostová, Eliščina věž a mnoho dalších.

V Adršpachu je také možné provozovat i další sporty, jako např. cykloturistiku, nebo v zimních měsících na upravovaných tratích běžecké lyžování. Značených cyklotras, vedoucích okolo Adršpachu, ale i do vzdálenějších regionů, které na sebe navazují, je dost. V letních měsících je možné k přepravě kol využít i cyklobusů.

Kontakt: TIC Adršpach
info@skalyadrspach.cz
www.skalyadrspach.cz
Tel.: 491 586 012 nebo 731 151 565

TĚŠÍME SE NA VAŠI NÁVŠTĚVU A SRDEČNĚ VÁS ZVEME!

